

УДК 631.630*266

Адаптивність гібридів тополі в умовах Лівобережного Лісостепу на дренажних органогенних ґрунтах та їхня роль в агролісівництві

Віршовка В. М., Тарасенко О. А., Опанасенко О. Г.

Панфільська ДС ННЦ «Інститут землеробства НААН», 07750 с. Панфили, Яготинського р.-ну, Київської обл., вул. Центральна 2, e-mail: volodimir@ukr.net, sanenia@ukr.net, sonko.suriy@ukr.net

Мета. Дослідити особливості вирощування насаджень євро-американських гібридів тополі та перспективи їх використання для агролісівничих цілей в умовах осушуваних торфовищ Лівобережного Лісостепу на прикладі Панфільської дослідної станції. Встановити вплив вирощування багаторічних деревних насаджень на зміну водно-фізичних властивостей органогенного ґрунту. **Методи.** Польовий, лабораторний, аналітичний, статистичний. **Результати.** На осушуваних торфовищах Лівобережного Лісостепу України приживлюваність євроамериканських гібридів тополі після трьох років вирощування становила 9096%. Найкраще прижився культивар Robusta – 96%. Середній діаметр у плантаціях різних гібридів коливався від 4,9 до 7,3 см, а висота плантації складав 7,0 м. За 12 років культивари тополі приросли у діаметрі до 34–38 см та за висотою до 25–27 м. Запас у стовбурній деревині, при цьому, у перерахунку на 1 га,

за запропонованої схеми садіння, перевищує 500 м³. На перший рік на створеній плантації склад природного травостою складався з не сіяних злаків – 83% та бур'янового різнотрав'я – 17%. Через три роки суттєво змінився: зменшилась кількість не сіяних злаків – з 83% до 60% бур'яни становили 40%. За даними моніторингових досліджень за застосування лісової компоненти покращуються водно-фізичні параметри осушуваного торфовища, а саме: зменшується щільність ґрунту до 280300 г/см³, підвищується повна вологемність до 300% та шпаруватість 83%. Крім того застосування агролісівничих прийомів знижує біологічну активність на торфовищі до 40% проти 65% у сівозміні. **Висновки.** Агролісівництво, зважаючи на кліматичні зміни, є одним з шляхів оптимізації природо-користування, поліпшення біорізноманіття в заплавах малих річок Лівобережного Лісостепу України. Таким чином для нормалізації екологічної ситуації та збалансованого і раціонального використання осушуваних торфовищ необхідно на даних угіддях створювати рослинні угруповання з максимальним наближенням до природних екосистем.

Ключові слова: меліоровані органогенні ґрунти; культивари тополі; схеми садіння; трав'яна компонента; запас деревини; кліматичні зміни.

Volodimir Vyr'ovka

<https://orcid.org/0000-0001-8828-8309>

Oleksandra Tarasenko

<https://orcid.org/0000-0003-2847-0939>

Oleksandr Opanasenko

<https://orcid.org/0000-0003-0035-8291>

УДК 634.1/.7:63/.548.2

Використання у розсаднику різних органічних мульч-матеріалів при вирощуванні саджанців яблуні на вегетативних підщепах

Волошина В.В.

Дослідна станція помології ім. Л.П. Симиренка ІС НААН України, e-mail: voloshinavarvara@ukr.net

Мета. Метою було вивчення впливу різних типів мульчі на ріст, розвиток і якість садивного матеріалу яблуні та обґрунтування їх використання в розсаднику в умовах правобережної частини західного Лісостепу України. **Методи.** Роботу виконано на основі польових, лабораторно-польових і лабораторних досліджень з використанням загальноприйнятих агрономічних, фізіологічних, анатомічних, економічних і ста-

тистичних методів одержання та обробки інформації. **Результати.** Подано результати вивчення впливу різних типів мульчі у розсаднику на всі ростові процеси та товарність саджанців яблуні на вегетативних підщепах. Встановлено, що мульчування в розсаднику тирсою, перегноем, соломкою, торфом і в їх комбінуванні забезпечує вологість ґрунту в шарі 0-60 см (основне розміщення кореневої системи саджанців) на рівні 7080% від НППВ і сприяє накопиченню основних елементів мінерального живлення та зниженню температури ґрунту. Сильніший приріст (7,723,0%) і, відповідно, вище саджанці, по від-

Varvara Voloshyna

<https://orcid.org/0000-0001-6781-2845>

ношенню до контрольних варіантів, в кінці вегетації було відзначено в комбінованих варіантах, де мульчування проводили перегноем (0,5 шару) + тирса (0,5 шару) і торфом (0,5 шару) + тирса (0,5 шару). **Висновки.** Багаторічне дослідження дозволило встановити, що найбільш доцільно мульчувати тирсою (з підживленням); а також перегноем (0,5 шару) + тирсою (0,5 шару) та

торфом (0,5 шару) + тирсою (0,5 шару). В цих варіантах показник рівня рентабельності зріс на 7,2...92,8% та 11,1...98,2% відповідно до контрольних варіантів; чистий прибуток – 360,9-892,7 тис. грн/га.

Ключові слова: яблуня; розсадник; мульча; вологість; кронування; генеративні утворення; товарність; рентабельність.

УДК 582.684.1:631.53.02

Особливості методичних підходів визначення посівних якостей насіння звіробою звичайного (*Hypericum perforatum* L.)

Дем'янюк О. С.¹, Кічігіна О. О.¹, Цибро Ю. А.¹, Куценко Н. І.²

¹Інститут агроєкології і природокористування НААН, вул. Метрологічна, 12, м. Київ, 03143, Україна, e-mail: demolena@ukr.net; *e-mail: seednlen@ukr.net, u.cubro@gmail.com

²Дослідна станція лікарських рослин Інституту агроєкології і природокористування НААН, Полтавська обл., с. Березоточа, Україна, e-mail: on58842@gmail.com

Мета роботи. Розробити методичні підходи визначення посівних якостей насіння звіробою звичайного (*Hypericum perforatum* L.) із використанням стандартних процедур і методик, які застосовують у вітчизняній та міжнародній практиці. **Методи.** Інформаційно-аналітичні, лабораторні та математично-статистичні. Враховували методичні підходи, які наведено для інших культур у нормативних документах, чинних в Україні та закордоном – Міжнародні правила аналізу насіння, ГОСТ 34221-2017, ГОСТ 12014-82, ДСТУ 4138-2002, ДСТУ 7018:2009, ДСТУ 2116-92, ДСТУ 3657-97. **Результати.** Встановлено, що в Україні для широкого спектру лікарських і ефіроолійних культур, у тому числі звіробою звичайного, відсутні нормативні документи (чинні стандарти) на методи визначення посівних якостей, технічні умови на насіння. У лабораторних умовах експериментально встановлено порядок аналізування чистоти і відходу насіння, визна-

чення маси 1000 насінин, вологості та схожості насіння. Встановлено, що для проведення аналізування на визначення чистоти і відходу із середньої проби масою 5 г слід формувати робочу пробу 0,5 г. Експериментально підтверджено, що масу 1000 насінин краще визначати шляхом зважування та додавання двох повторів по 500 насінин. Визначені параметри аналізування вологості насіння: маса наважки – 0,5 г, температурний режим – $130 \pm 2^\circ\text{C}$, час висушування – 40 хв. Встановлено методичні особливості визначення показників енергії проростання та схожості насіння. Так, з метою мінімізації процесів, що супроводжують проведення обліків та матеріальних витрат, оптимальним субстратом для пророщування є фільтрувальний папір, а спосіб пророщування – на папері. Рекомендованими для пророщування є стала ($+20^\circ\text{C}$) та змінна ($+20\text{--}30^\circ\text{C}$) температури. Строки проведення обліків: енергії проростання – 10 доба, схожості – 21 доба. **Висновки.** Розроблено методичні підходи визначення посівних якостей насіння звіробою звичайного, встановлено оптимальні параметри та порядок аналізування насіння на визначення чистоти і відходу, маси 1000 насінин, вологості насіння, енергії проростання та схожості насіння.

Ключові слова: звіробій звичайний; методичні підходи; посівні якості насіння; чистота і відхід; маси 1000 насінин; вологість; енергія проростання; схожість.

Olena Demyanyuk
<https://orcid.org/0000-0002-4134-9853>
 Olga Kichigina
<https://orcid.org/0000-0003-0879-627X>
 Tsybro Yuliya
<https://orcid.org/0000-0001-7775-9283>
 Kutsenko Nataliya
<https://orcid.org/0000-0002-4777-1860>